

Europska bioetika na djelu - EuroBioAct: lista bioetičkih standarda za lokalnu zajednicu

European Bioethics in Action -
EuroBioAct: A List of Bioethical
Standards for Local Communities

Impresum

Izdavač

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Suizdavač

Dokumentacijsko-istraživački centar za europsku bioetiku „Fritz Jahr“ Sveučilišta u Rijeci

Za izdavača

Tomislav Rukavina

Uredili

Maja Miloš, Robert Doričić

Autori fotografija

Robert Doričić, Iva Rinčić

Tisak

Grafomark d. o. o.

Oblikovanje

Slobodna domena, Zadruga za otvoreni kod i dizajn

Prijevod na engleski

Adverbum d. o. o.

Naklada

400 komada

Mjesto i godina izdavanja

Rijeka, 2017.

ISBN: 978-953-7957-62-9

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice Rijeka pod rednim brojem **140112001**.

Ovaj rad je financirala Hrvatska zaklada za znanost projektom Europska bioetika na djelu (7853).

Europska bioetika na djelu – EuroBioAct: lista bioetičkih standarda za lokalnu zajednicu

O projektu

Opće informacije

Naziv projekta: Europska bioetika na djelu - European Bioethics in Action (EuroBioAct)

Voditelj: prof. dr. sc. Amir Muzur

Suradnici: prof. dr. sc. Ante Čović, Robert Doričić, mag. admin. sanit., dr. sc. Igor Eterović, prof. dr. sc. Nada Gosić, prof. dr. sc. Željko Kaluđerović, Maja Miloš, mag. soc., doc. dr. sc. Iva Rinčić, prof. dr. sc. Tomislav Rukavina, prof. emerit. dr. sc. Hans-Martin Sass, doc. dr. sc. Vanja Vasiljev Marchesi, prof. dr. sc. Valerije Vrček

Trajanje projekta: 15. rujna 2014. - 14. rujna 2017.

Nositelj/ustanova: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci – Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini

Financira: Hrvatska zaklada za znanost

Mrežna stranica: <http://www.eurobioact.uniri.hr/>

Projekt Europska bioetika na djelu predstavlja inovativan način primjene teorijskog znanja i intelektualne platforme na postojeće probleme lokalne zajednice, gospodarstvo i ekološke rizike. Značaj projekta proizlazi već iz činjenice da je istraživačka skupina među prvima na svijetu prepoznala važnost otkrića djela Fritza Jahra za neophodno produbljivanje i širenje bioetičke misli.

Tri jedinice lokalne samouprave na području sjevernog Jadrana odabrane su kao pokusne zajednice za implementaciju projektnih aktivnosti koje su, po uzoru na Jahrov bioetički imperativ, usmjerene na pravilan odnos ljudi prema svom zdravlju, životinjama, biljkama i ekosustavu u cijelosti. Navedene zajednice predstavljaju modele za sastavljanje liste bioetičkih standarda.

Grad Bakar, Općina Kršan i Grad Mali Lošinj primjeri su vulnerabilnih zajednica na sjevernom Jadranu. Bakar zbog dugogodišnjeg djelovanja danas zatvorene koksare i Kršan zbog prisutnosti termoelektrane ekološki su osjetljive sredine. S druge strane, Mali Lošinj je primjer ranjive zajednice koja, zbog visoke očuvanosti ekosustava i klimatoloških obilježja, predstavlja visoko vrijedan „otočki džep“ sjevernog Jadrana.

Misija i vizija

Kreiranjem liste bioetičkih standarda nastojat će se utjecati na pozitivne promjene u tri osjetljiva ekosustava sjevernog Jadrana i to na svim razinama – od ključnih dionika koji sudjeluju u donošenju odluka do samog stanovništva.

Na temelju prijenosa teorijskog znanja u praksu misija ovog projekta je utvrditi standarde koji će služiti kao model i u drugim zajednicama sa svrhom unapređenja zdravlja ljudi te dobrobiti životinja i biljaka, odnosno ekosustava u cijelosti.

Opći cilj

Opći cilj projekta jest dokazati da teorijski i metodološki pristup „europske bioetike”, odnosno integrativne bioetike, može rezultirati platformom za rješavanje praktičnih problema očuvanja i poboljšanja okoliša.

Posljedično, takav način rješavanja problema u zajednici može pozitivno utjecati na razvoj gospodarstva i promociju turizma.

Faze projekta

Prva faza: Produblјivanje teorijske osnove

U prvoj fazi projekta korištena je komparativno-analitička istraţivačka metoda primijenjena u analizi arhivske građe i literature, a temeljena na prethodnim istraţivanjima, prvenstveno života i djela Fritza Jahra. U ovoj su fazi projektne aktivnosti bile usko povezane s aktivnostima Dokumentacijsko-istraţivačkog centra za europsku bioetiku „Fritz Jahr”, osnovanog u svibnju 2013. pri Sveučilištu u Rijeci.

Dokumentacijsko-istraţivački centar za europsku bioetiku „Fritz Jahr” Sveučilišta u Rijeci

Dokumentacijsko-istraţivački centar za europsku bioetiku „Fritz Jahr” sastavnica je mreţe Znanstvenih centara izvrsnosti za integrativnu bioetiku Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske te mreţe Znanstveno-razvojnih centara Sveučilišta u Rijeci. Centar djeluje pri Katedri za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Centar pohranjuje materijale i literaturu koji se odnose na bioetiku u Europi, naročito u njenim ranim počecima djelovanja, uključujući literaturu vezanu uz pojavu i razvoj bioetičkih ideja u Hrvatskoj.

Druga faza: Analiza stanja u lokalnim zajednicama

U drugoj fazi provela se analiza stanja u lokalnim zajednicama kako bi se utvrdile geografske, ekološke, ekonomske i socijalne specifičnosti zajednica uključenih u projekt. Korištene su monografije i publikacije vezane uz određenu regiju, statistička izvješća, baze podataka, terenska istraţivanja i intervjui sa svim relevantnim dionicima (donositelji odluka, stručnjaci u određenom području, nevladine organizacije itd.). Također su prikupljeni

i analizirani podaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i drugih institucija vezanih uz područje interesa projekta.

Treća faza: Provedba radionica

U trećoj fazi projekta organizirane su radionice s relevantnim stručnjacima u pojedinim područjima vezanim uz kategorije liste standarda kako bi se raspravilo o prikupljenim podacima (biljke, životinje, čovjek i okoliš, odnosno javnozdravstveni parametri). U svrhu analize i prikaza postojećih problema korištena je metodologija integrativne bioetike temeljene na teorijskim postavkama „bioetičkog imperativa“ Fritza Jahra: Poštuj svako živo biće u načelu kao svrhu u sebi i po mogućnosti postupaj s njim kao takvim. Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci u lipnju 2016. održale su se tri radionice u okviru znanstveno-stručnog skupa. Na skupu su uvodnim izlaganjima predstavljene i tri lokalne zajednice koje sudjeluju u projektu.

Četvrta faza: Kreiranje liste bioetičkih standarda

U četvrtoj fazi projekta kreirana je lista specifičnih „bioetičkih standarda“ podijeljena u tri sekcije koje se odnose na životinje, biljke te ljude i okoliš.

Metodologija

U svrhu procesa kreiranja bioetičkih standarda korištena je pluriperspektivna metodologija, otvorena metoda koordinacije te načelo opreza:

- **Pluriperspektivna metodologija** – ovaj je pristup neophodan budući da je jedini koji može obuhvatiti različite perspektive istog problema, odnosno procesa, te rezultirati orijentacijskim platformskim znanjima koja pomažu u sprječavanju i rješavanju složenih pitanja okoliša;
- **Otvorena metoda koordinacije** – prelazak normi na višu razinu s njihovim primjenom na lokalnoj razini na odgovarajući način;
- **Načelo opreza** – poduzimanje određenih mjera za sprječavanje mogućih štetnih posljedica.

The background is a solid green color. It is decorated with several white molecular structures of varying complexity. Some structures are solid lines, while others are dashed. The structures include rings of different sizes (pentagons, hexagons, heptagons) and branched chains. The text is centered in the middle of the image.

Istraživanje u zajednici
Lokalne zajednice

Istraživanje u zajednici

Poticajima Hrvatske zaklade za znanost u okviru Projekta razvoja karijera mladih istraživača – izobrazba novih doktora znanosti, na projektu Europska bioetika na djelu (EuroBioAct) pri Katedri za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta u Rijeci zaposlena su dva doktoranda čije su planirane doktorske disertacije usmjerene na istraživačka pitanja vezana uz odabrane lokalne zajednice:

1. Utjecaj industrijskog onečišćenja na obilježja smrtnosti na području Grada Bakra i Grada Malog Lošinja u periodu od 1960. do 2012. godine

Hipoteza istraživanja jest da trajnije industrijsko onečišćenje okoliša rezultira kvalitativnim promjenama smrtnosti na ograničenom geografskom području. Glavni cilj istraživanja je usporediti obilježja smrtnosti od 1960. do 2012. godine na području Grada Bakra te na području Grada Malog Lošinja. Korištenjem arhivskih podataka modificiranih prema 10. reviziji Međunarodne klasifikacije bolesti doprinijet ćemo razumijevanju utjecaja industrijskog onečišćenja na strukturu smrtnosti. Tema doktorske disertacije obranjena je 6. srpnja 2017. na Medicinskom fakultetu u Rijeci.

2. Stavovi lokalne zajednice o mogućnosti implementacije bioetičkih standarda

Provedena su dva seta istraživanja: online anketni upitnik među predstavnicima Gradskih vijeća Grada Malog Lošinja i Grada Bakra i predstavnicima Općinskog vijeća Općine Kršan te fokus grupe s uključenim predstavnicima nevladinih organizacija koje aktivno djeluju u pripadajućim lokalnim zajednicama.

Fokus grupama pridružili su se: Udruga mladih Bakar, Društvo „Naša djeca“ Bakar, Planinarsko društvo Bakar, Udruga Bakarska žena, Katedra Čakavskog sabora „Bakarskoga kraja“ Škrljevo, Kulturno-umjetnička udruga Sklad, BaZza – Građanska inicijativa za Bakarski zaljev i zaleđe, Udruga umirovljenika Grada Bakra, Poljoprivredna zadruha Čepić polje, Udruga za skrb o starijim i nemoćnim osobama „Dodir nade“, Župni caritas Plomin, Udruga Spod Učke, Nogometni klub Potpićan – Učka 72, Boćarski klub Stepčići, Sportsko-ribolovno društvo Plomin, Društvo „Naša djeca“ Mali Lošinj, Centar za zdravo odrastanje „Idem i ja“, Lovačko društvo „Halmac“ i Društvo za zaštitu životinja Mali Lošinj.

Cilj istraživanja bio je utvrditi stavove predstavnika gradskih i općinskog vijeća te predstavnika nevladinih organizacija o važnosti i primjenjivosti pojedinog standarda.

Očekuje se da će rezultati istraživanja ukazati na prevladavajuće stavove predstavnika lokalnih zajednica o listi predloženih standarda s ciljem izdvajanja prioriteta i potreba lokalne zajednice. Predložena lista standarda, zajedno s preporukama za implementaciju dobivenih temeljem istraživanja u lokalnoj zajednici, bit će prezentirana donositeljima odluka.

Istraživanje je također dio doktorske disertacije doktorandice zaposlene u okviru projekta Europska bioetika na djelu na Katedri za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

Lokalne zajednice

Bakar

Područje Grada Bakra proteže se od Bakarskog zaljeva do vrha Risnjaka i zauzima površinu od oko 12.560 ha, te obuhvaća 9 naselja: Bakar, Hreljin, Krasica, Kukuljanovo, Plosna, Ponikve, Praputnjak, Škrljevo i Zlobin. Grad Bakar drevni je grad i luka, izgrađen amfiteatralno na brežuljku, a njegova povijesna jezgra registrirana je kao spomenik kulture 1968. Lociran je na mjestu gdje se Sredozemno more najdublje uvuklo u europsko kopno. Zaljev je dug 4,5 km, širok 600 – 700 m i dubine do 40 m.

Na području Bakra svoj trag ostavili su Rimsko Carstvo, potom hrvatske velikaške porodice Frankopani i Zrinski, a carica Marija Terezija dodijelila mu je 1779. status slobodnog kraljevskog grada. Bogato povijesno naslijeđe ostavilo je iza sebe značajnu kulturnu baštinu koja se ogleda kroz bakarski Kaštel, hreljinsku gradinu, crkvu sv. Andrije u Bakru, treću po veličini u Hrvatskoj, Rimsku i Tursku kuću, bakarske prezide i mnoge druge kulturno-povijesne znamenitosti i osobitosti.¹

¹ Preuzeto s mrežne stranice Turističke zajednice Grada Bakra: <http://www.tz-bakar.hr>

Bakarska koksara

Proizvodnja koksa u Bakru započela je 1978. godine. Tijekom šesnaest godina rada prosječno je godišnje proizvedeno oko 850.000 t metalurškog koksa, 34.000 t koksnog katrana i 300.000 m³ koksnog plina. Vlada Republike Hrvatske 4. rujna 1994. svojom odlukom zatvara koksaru. Time prestaje proizvodnja koksa u Bakru i Vlada se obvezuje na razgradnju objekata, ekološku sanaciju, podmirenje svih neospornih obveza zatečenih u trenutku obustave proizvodnje, kao i na financijsku konsolidaciju Društva. Tijekom same razgradnje objekata zbrinuto je 120.000 m³ betonskog otpada, 23.000 t vatrostalnog materijala, preko 14.000 t starog željeza, 1.000 t električnih kabela te oko 20.000 m³ tehnoloških otpadnih voda.

Velika većina objekata srušena je do 2000., dok je dimnjak srušen 2005. Tijekom 2010. u potpunosti je dovršeno rušenje svih objekata bivše tvornice koji su služili proizvodnji koksa, kao i sanacija platoa na kojem se nalazilo kemijsko postrojenje. Time su završeni svi predviđeni radovi na kopnenom dijelu lokaliteta. Preostalo je samo čišćenje katrana koji se kroz tlo nataložio na morsko dno ispred bivše kemijske sekcije, kao i demontaža cijevi podmorskog tunela koji je služio za transport ugljena s jedne na drugu obalu Bakarskog zaljeva.²

² Preuzeto s mrežne stranice Koksar d. o. o. u likvidaciji: <http://www.koksar.hr/>

Kršan je srednjovjekovno naselje smješteno na istočnom dijelu istarskog poluotoka i sjedište je općine koja danas broji 2.951 stanovnika. Osim spomenutog, Općinu čine još 22 naselja: Plomin, Kožljak, Blaškovići, Veljaki, Lazarići, Boljevići, Čambarelići, Jesenovik, Nova Vas, Šušnjeвица, Letaj, Kostrčani, Lanišće, Zankovci, Polje Čepić, Zatka Čepić, Purgarija Čepić, Plomin Luka, Stepčići, Vozilići, Zagorje i Potpićan.

Cijelo područje okružuju s jedne strane obronci planine Učke, njen najjužniji vrh Sisol, i rub Čepićkog polja, nekadašnjeg velikog jezera Čepić, a s druge strane Kvarnerski zaljev - sjeverni dio Jadranskog mora. Na površini od 124 km² Kršan nudi ljepote morskog, ravničarskog, ali i brdskog krajolika, ali i brojne prirodne i kulturno-povijesne znamenitosti, obnovljene istarske kamene kuće koje se svojim eksterijerom savršeno uklapaju u prirodni okoliš.³

³ Preuzeto s mrežne stranice Općine Kršan: <http://www.istria-krsan.com/info/dobrodosli-u-krsan>

Termoelektrana Plomin

Termoelektrana Plomin jedina je termoelektrana na ugljen u Hrvatskoj. Nalazi se u vrhu Plominskoga zaljeva te se sastoji od dva bloka: TE Plomin 1, koja je u pogonu od 1969., i TE Plomin 2, u pogonu od 2000. Gorivo za rad obaju blokova je uvozni kameni ugljen, ogrjevne moći od 24,0 do 29,3 MJ/kg, sa sadržajem sumpora od 0,3 do 1,4 %, a zamjena je za ugljen iz Raških ugljenokopa, za koji su prvotno bila projektirana oba bloka. Za proizvodnju pare upotrebljava se sirova voda s izvora Bubić jame, koja se demineralizira, a kao rashladna voda za potrebe obaju blokova morska voda. Godine 1986. donesena je odluka o izgradnji postrojenja za odsumporavanje. Radovi se nisu odvijali planiranim tempom, pa je Vlada 1992. zadužila Hrvatsku elektroprivredu (HEP) da dovrši izgradnju TE Plomin 2. Postrojenje za pročišćavanje otpadnih tehnoloških voda, s kapacitetom od 50 m³/h, zajedničko je za oba bloka. TE Plomin 2 sinkronizirana je prvi put krajem 1999. i svečano puštena u rad. Komercijalna proizvodnja započela je u svibnju 2000.⁴ Proteklih godina najavljujvana je i gradnja termoelektrane Plomin 3, što je obnovilo javni interes i raspravu o održivom razvoju ovog dijela Hrvatske.

⁴ Klapčić, S., Termoelektrana Plomin, u: Bertoša, M. – Matijašić, R. (ur.) Istarska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, Poveznica: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2730>

Mali Lošinj

Cresko-lošinjska otočna skupina proteže se od sjeverozapada prema jugoistoku u dužini od 99 kilometara. Nekad je to bio samo jedan otok, a danas je jedno od najrazvedenijih otočja na Jadranu koje sačinjavaju otoci Lošinj, Cres, Unije, Ilovik, Vele i Male Srakane i Susak.

Bistro more, čist zrak, bogatstvo flore i faune, blaga mediteranska klima – samo su neke od odlika ove otočne skupine. Kroz povijest poznat kao važna pomorska luka, Lošinj je iznjedrio brojne pomorce. U podmorju Orijula, otočića nedaleko otoka Lošinja, 1996. pronađena je antička statua Apoksiomen, kip grčkog atleta neprocjenjive vrijednosti (danas izložen u Malom Lošinju u vlastitom muzeju). Pretpostavlja se kako je statua bačena u more za vrijeme oluje, kada je predstavljala dodatni teret brodu na putovanju prema sjevernom Jadranu ili Italiji.

Otok vitalnosti

Klima otoka Lošinja određena je njegovim položajem koji je na samoj sredini sjeverne hemisfere, pa je otok poznat i kao klimatsko lječilište. Blaga mediteranska klima djeluje pogodno na dišne puteve, a Centrom za hemodijalizu otok se profilira kao jedno od zdravstveno-turističkih odredišta. Razlike između prosječnih godišnjih najnižih i najviših temperatura zraka jako se malo mijenjaju, što dodatno pogoduje razvoju bujne vegetacije.⁵ Prema podacima Turističke zajednice Mali Lošinj, na otoku Lošinju identificirano je čak 1.018 biljnih vrsta koje je Ambroz Haračić podijelio u dvije skupine: istarsku i dalmatinsku. Tako se na otoku mogu pronaći limun, naranče, smokve, mandarine, masline, kaktusi, lavanda, borovi, čempresi, bugenvilije i brojne druge biljne vrste. Brojne borove šume postale su zaštitnim znakom otoka, što se može zahvaliti upravo Ambrozu Haračiću, botaničaru i profesoru stare pomorske škole u Malom Lošinju, koji ih je donio i zasadio na predjelu današnje park šume Čikat, ali i brojnim pomorcima koji su sa svojih putovanja iz prekomorskih zemalja donijeli mnoštvo egzotičnih biljaka. Područje lošinjskog akvatorija poznato je i dobro dokumentirano stanište dobrih dupina. Institut Plavi svijet kroz svoja tri programa, znanstveno-istraživački, edukacijski i program zaštite, provodi više projekata s ciljem prikupljanja informacija o životu ugroženih morskih organizama na tome području.⁶ U skladu sa svojom prirodoznanstvenom „legitimacijom“, Mali Lošinj postao je službenim sjedištem Hrvatskog bioetičkog društva koje već 16 godina zaredom organizira najveći regionalni skup bioetičara („Lošinjski dani bioetike“).

⁵ Preuzeto s mrežne stranice Grada Malog Lošinja: <http://www.mali-losinj.hr/o-otoku-losinju/>

⁶ Preuzeto s mrežne stranice „Plavi svijet Institut za istraživanje i zaštitu mora“: <http://www.plavi-svijet.org/hr/o-nama/>

The background features a complex network of white circles of varying sizes connected by solid and dashed white lines, resembling a molecular or biological structure. The overall color palette is green, with the text in white.

Bioetički standardi

„Ne vjerujem da će rješenja u društvu stići slijeva ili zdesna ili sa sjevera ili s juga. Doći će od unutarnjih otoka; otoka ljudi od integriteta koji žele nešto učiniti... To je ono što bi trebala postići naša mreža – identificirati ljude koji bi željeli učiniti nešto dobro. A njih ima posvuda. Na taj način će se dogoditi promjena – nećeš zamijetiti razliku. Neće to biti pobjeda nekoga nad nekim. Samo će se širiti...“

Karl-Henrik Robèrt ⁷

Primarni cilj bioetičkih standarda je pružiti donositeljima odluka na razini lokalne samouprave listu što konkretnijih smjernica koje bi trebale voditi k unapređenju odnosa čovjeka i okoliša, prvenstveno ali ne isključivo živoga, a sve s ambicijom očuvanja zdravlja i uvećanja kvalitete života stanovništva te zaštite bioraznolikosti i drugih prirodnih resursa, uz poštovanje lokalnih gospodarskih planova i odabira („održivi razvoj“).

Proces definiranja bioetičkih standarda zamišljen je tako da, gradeći na teorijskim zasadama „europske bioetike“, bioetike Fritza Jahra, ali i Vana Rensselaera Pottera i drugih „kompatibilnih“ mislilaca, metodom pluriperspektivnog sučeljavanja, integrira njihove spoznaje i stavove u orijentacijsku platformu. Platforma je predstavljena lokalnim dionicima u svakoj od triju partnerskih sredina (Mali Lošinj, Kršan, Bakar) – predstavnicima lokalne samouprave, turističke zajednice, nevladinih udruga i drugih relevantnih dionika, koji su argumentima utjecali na reviziju liste standarda.

Lokalne vlasti moći će konačnu listu standarda koristiti kao podlogu za strateško promišljanje razvoja i sustavnog podizanja kvalitete života na svom području, ali i kao turističku legitimaciju. Osim toga, očekuje se da će stanovništvo dosegnuti dodatnu bioetičku osviještenost koja će onemogućiti počinjanje ili izbjeci ponavljanje pogrešaka mnogih sredina.

Lista bioetičkih standarda sastoji se od tri donekle isprepletene skupine standarda iz praktičnih razloga nazvanih „životinje“, „biljke“ i „ljudi i okoliš“.

Kada se govori o standardizaciji odnosa prema životinjama i biljkama, svjesni smo da predložimo mnoge novine koje bi trebale uzeti u obzir lokalne specifičnosti i postupnost primjene, a nikako naglost promjene običaja i svijesti.

⁷ Muzur, A., 2016. Standardi u bioetici: motivi, efekti, limiti, JAHR – European Journal of Bioethics, 7(2): 197-202, 2016., prema: „The Natural Step“, https://en.wikipedia.org/wiki/The_Natural_Step.

Pristajanje uz neke od standarda moglo bi dovesti do mijenjanja ravnoteže u danom ekosustavu (npr., stimuliranje vegetarijanstva dovest će do povećanog uzgoja i konzumacije bilja), a uz druge signaliziranje političkih preferencija (npr. TTIP free zones).

Posljednja skupina standarda objedinjenih pod nazivom „ljudi i okoliš“ usmjerena je primarno na dobrobit pojedine skupine, odnosno cijele zajednice. Utemeljena je dijelom i na primjerima dobrih praksi, poput projekta „Zdravi gradovi“, a u čije su osmišljavanje i provedbu aktivnosti uključene i javnozdravstvene institucije. Dio bioetičkih standarda izravno uključuje u svoj sadržaj javnozdravstvene programe prevencije, odnosno brige o pojedinim skupinama u društvu.

Uvoditi bilo kakva ograničenja u naše ustaljeno ponašanje – između ostaloga, i prihvaćanjem bioetičkih standarda – zapravo znači pokušaj povratka „prirodnom“ ponašanju koje, očekujemo, olakšava opstanak prirode kakvu znamo. Međutim, pritom zaboravljamo da bismo, da smo kojim slučajem ostali usklađeni s prirodom, bez propitivanja jeli i životinje i biljke, a da su se svijest o vegetarijanstvu i problematiziranje konzumacije životinja razvili kao nuspojave razvoja čeonog režnja, odnosno posljedične empatije. Nije nemoguće da će jednoga dana, zahvaljujući boljem znanju o biljkama i njihovim osjetima, čovjek biti pritisnut i griznjom savjesti zbog konzumacije bilja. Zasad, očito, postoji bitna razlika u percepciji dužnosti prema životinjama i odnosa prema biljkama, pa moramo priznati da tu odstupamo od teorijskih zasada Fritza Jahra i ne poštujemo svetost života već svetost odabira, s idejom da svaki život ne treba i nije moguće bezuvjetno čuvati, ali ga se može i mora bezuvjetno promicati. Na kraju krajeva, ambicija bioetičkih standarda je da svijet poboljšaju, a ne da ga – pa makar i u postojećem nesavršenom obliku – dokinu.

Lista standarda

ŽIVOTINJE

- 1 Programi edukacije vlasnika kućnih ljubimaca.
- 2 Poticanje održivog lova i ribolova.
- 3 Zabrana gostovanja cirkusima sa „životinjskim točkama“.
- 4 Poticaj nemesnoj prehrani (veganski i vegetarijanski meniji u ugostiteljskim objektima, restorani s veganskom/vegetarijanskom prehranom).
- 5 Destimulacija komercijalnog uzgoja domaćih životinja u prehrambene svrhe.
- 6 Postojanje atlasa lokalno prisutnih životinjskih vrsta s procjenom ugroženosti.
- 7 Zabrana hranjenja urbanih ptica (golubovi, galebovi, vrapci i sl.).
- 8 Postojanje zaštitnih žica koje sprečavaju slijetanje i zadržavanje ptica na zgradama.
- 9 Kontrola načina smještaja životinja u javnim zoološkim vrtovima (npr. životinje su ograđene, ali nisu u kavezu).
- 10 Ekološki održiv smještaj živih bića u javnim akvarijima.
- 11 Postoje proglašene plaže za kućne ljubimce.
- 12 Zabrana izvođenja pasa bez ogrlice, povoca i brnjice.
- 13 Javne površine opskrbljene su vrećicama za izmet kućnih ljubimaca i propisane su kazne za neodržavanje čistoće javnih površina.
- 14 Postojanje ažuriranog registra kućnih ljubimaca i kontrola kvalitete uvjeta u kojima obitavaju.
- 15 Postojanje rezervata životinjskih vrsta.
- 16 Kontrola količine i načina korištenja gnojiva u poljoprivredne svrhe.
- 17 Propisane su mjere zbrinjavanja lutajućih mačaka i pasa.
- 18 Postojanje prikladnih azila za životinje.
- 19 Postojanje hotela za kućne ljubimce (smještaj u slučaju odsustva vlasnika).
- 20 Postovjanje mjera destimulacije uzgoja kućnih ljubimaca u komercijalne svrhe („legla“ bez kontrole).
- 21 Vjetroelektrane su postavljene u nenaseljenom dijelu te dokazano ne remete migratornu putanju ptica niti na bilo koji drugi način negativno utječu na ekosustav.

- 22 Postupno rješavanje problema svjetlosnog zagađenja.
- 23 Zabrana natjecanja u kojima sudjeluju životinje (borbe, utrke i sl.).

BILJKE

- 1 Destimulacija uzgoja ukrasnih biljaka u komercijalne svrhe.
- 2 Destimulacija prodaje prirodnih (božićnih) jelki, (grobnih) vijenaca i buketa cvijeća.
- 3 Zabrana topiarija (rezanje lišća i grana grmova i stabala radi postizanja oblika).
- 4 Program stimulacije i popularizacije kompostiranja uz primjerenu edukaciju.
- 5 Postojanje atlasa lokalno prisutnih biljnih vrsta s procjenom ugroženosti.
- 6 Mjere očuvanja biljne raznolikosti ugrađene su u prostorno-plansku dokumentaciju.
- 7 Potencijalne investitore upoznaj se sa stanjem biljne raznolikosti i traži se od njih postupanje u skladu s njegovim očuvanjem.
- 8 Mjere primjerene ponovne sadnje drveća na području opustošenom požarom (reforestacija).
- 9 Zabrana umjetnog presađivanja biljnih vrsta na neprimjerene lokacije.
- 10 Mjere poticanja organske (eko)poljoprivrede.
- 11 Mjere na temelju kojih će se lokalna zajednica proglašiti „slobodnom od GMO-a“.
- 12 Prikladno obilježavanje svih proizvoda na bazi glifosata u poljoprivrednim apotekama/distribucijskim centrima (herbicid koji se rabi za suzbijanje korova u poljoprivredi).
- 13 Redoviti nadzor nad koncentracijom glifosata u vodovodu, podzemnim vodama i izvorima.
- 14 „Ekološki porez“ na korištenje pesticida i herbicida širokog spektra.
- 15 Destimulacija prodaje (prehrambenih) proizvoda na tržnicama onim prodavačima koji nisu ujedno i proizvođači proizvoda koje prodaju.
- 16 Očuvanje postojećih i unapređenje novih zelenih zona sustavnim akcijama (mjesto za rekreiranje, zeleni urbani balkoni i sl.).
- 17 Pri realizaciji svakog projekta u javni natječaj treba biti ugrađena nužnost njegove ekološke prihvatljivosti.
- 18 Akcije nagrađivanja/stimuliranja učenika i građana koji pokazuju naprednu ekološku svijest.

- 19 Preporuke o odabiru sjemena, sisanju, košnji, odstranjenju korova, poštovanju prirodnih ciklusa, gnojenju i zalijevanju travnjaka.
- 20 Program edukacije stanovništva o prepoznavanju invazivnih vrsta biljaka, dojavi njihove prisutnosti i borbi protiv njih.

LJUDI I OKOLIŠ

- 1 Postojanje „bioetičkog odbora“ sastavljenog od predstavnika svih dionika lokalne zajednice koji donosi mišljenja, preporuke i daje prijedloge o programima koji se tiču očuvanja zdravlja ljudi, kvalitete života i zaštite bioraznolikosti.
- 2 Održavanje popularno-znanstvenih predavanja iz aktualnih bioetičkih tema najmanje dva puta godišnje.
- 3 Redovita i periodična provedba istraživanja među stanovništvom lokalne zajednice o kvaliteti života.
- 4 Na temelju rezultata istraživanja o kvaliteti života stanovništva izraditi mjere za poboljšanje i uključiti ih u novu strategiju razvoja zajednice.
- 5 Sustav pomoći starijim osobama u njihovim domovima.
- 6 Specijalizirana trgovina s ponudom ekoloških proizvoda.
- 7 Postojanje restorana s ponudom bezglutenske prehrane.
- 8 Postojanje socijalne trgovine.
- 9 Preventivni javnozdravstveni programi za djecu, osobe s invaliditetom, osobe starije životne dobi, osobe liječene zbog zlorabe psihoaktivnih droga i/ili drugih sredstava ovisnosti.
- 10 Postupno uvećanje ukupnog broja javnih zgrada i javnih putova koji imaju riješen adekvatan pristup osobama s invaliditetom.
- 11 Postojanje i kontinuirano uređivanje pješačkih, planinarskih i biciklističkih staza, parkova za fitness i višenamjenskih igrališta za rekreativne sportove.
- 12 Razvijen sustav umreženih obilježenih staza i puteva.
- 13 Rekreativni sadržaji/programi prilagođeni osobama s invaliditetom.
- 14 Svako naselje u općini/gradu koje broji više od 100 stanovnika ima uređeno dječje igralište.

- 15 Udruge civilnog društva koje primarno nisu usmjerene na korisnike dječje dobi potiče se da u svojim aktivnostima imaju programe namijenjene djeci.
- 16 Organizirana i besplatna edukacija iz građanskog odgoja za djecu osnovnoškolske dobi.
- 17 Razvijen sustav pravovremenog prepoznavanja i intervencije u slučajevima vršnjačkog zlostavljanja u osnovnim školama.
- 18 Stimulacija za gospodarske subjekte koje imaju vlastita čuvališta/ dječje vrtiće za djecu zaposlenika.
- 19 Osiguran sustav konzilijarno-stručne pomoći roditeljima i djeci s poteškoćama u razvoju.
- 20 Građevine u kojima veći dio dana borave djeca (dječji vrtići, škole) udaljene su ili primjereno odvojene od frekventnih prometnica.
- 21 Programi održavanja volonterskih ekoloških akcija najmanje jednom godišnje.
- 22 Svako naselje na području lokalne zajednice ima razvijen sustav turističke signalizacije, označene kulturno-povijesne znamenitosti, interpretacijske ploče i sl.
- 23 Postojanje punionica za akumulatore električnih automobila.
- 24 Na svom području jedinica lokalne samouprave subvencionira energetske obnovu stambenih zgrada i kuća.
- 25 Pri novogradnji se potiče korištenje građevinskih materijala karakterističnih za podneblje lokalne zajednice.
- 26 Poticaj obnove starih stambenih i industrijskih građevina u svrhu stanovanja umjesto poticanja izgradnje novih stambenih objekata.
- 27 U svakom većem naselju općine/grada postavljene su slavine s besplatnom pitkom vodom.
- 28 Sustav javnog prijevoza zadovoljava potrebe stanovnika na čitavom području općine/grada.
- 29 Na prilazima u gradska središta postoji najmanje jedna zona besplatnog parkiranja.
- 30 U naseljima postoje „pametne“ klupe koje solarnom energijom mogu puniti mobitele, imaju bežični internet te služe i kao rasvjeta.
- 31 Sustav naplate komunalnih usluga po stvarnoj količini proizvedenog nerekiclabilnog otpada („plati koliko baciš“).
- 32 Na području jedinica lokalne samouprave sanirana su ilegalna odlagališta smeća.
- 33 Postoji razvijen sustav odvajanja otpada.
- 34 Zabrana korištenja vatrometa.
- 35 Transparentan sustav zbrinjavanja opasnog otpada koji je opisan na mrežnim stranicama općine/grada.
- 36 Mjerenja izloženosti metil-živi kod novorođenčeta s prebivalištem na području općine/grada ne prelaze sigurnosnu razinu od 0,58 µg/g porođajne težine.

- 37 U javnim prostorima u kojima borave djeca veći dio dana provode se sustavna mjerenja zagađenja zraka i, po potrebi, postoje mjere za njeno smanjenje.
- 38 Postoje mjere za smanjenje onečišćenja zraka i buke nastalo djelovanjem cestovnog prometa u gradskim središtima (npr. regulacijom prometa i sl.).
- 39 Redovito mjerenje zagađenja zraka i poduzimanje mjera u svrhu smanjenja zagađenja.
- 40 Postoje programi uklanjanja azbestnih ploča na krovovima nekretnina u privatnom i javnom vlasništvu.
- 41 Sva kućanstva u općini/gradu pokrivena su mrežom javnog vodovoda.
- 42 Sva kućanstva u općini/gradu pokrivena su mrežom opskrbe električnom energijom.
- 43 Sva kućanstva u općini/gradu imaju priključak na kanalizacijski sustav ili septičku jamu.
- 44 Razvijen sustav za pročišćavanje otpadnih voda.
- 45 Pročišćene otpadne vode koriste se za natapanje, odnosno održavanje čistoće komunalnih površina.
- 46 Postoje mjere smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima u prometu i grijanju.
- 47 Zabrana prometovanja osobnim automobilima najfrekventnijom prometnicom u naselju najmanje 1 sat u tjednu.
- 48 Prodavaonice brze hrane i pekare udaljene su najmanje 500 metara zračne linije od ustanova u kojima veći dio dana borave djeca.
- 49 Postoji kontrola kvalitete namirnica u automatima za hranu lociranim unutar obrazovnih ustanova.
- 50 Postojanje projekata financiranih sredstvima međunarodnih fondova kojima je cilj očuvanje zdravlja ljudi, dobrobit životinja i biljaka te očuvanja okoliša, a u kojima je općina/grad vodeći partner.
- 51 Jedinica lokalne samouprave potiče udruge civilnog društva na sudjelovanje u volonterskim akcijama društveno-korisnog karaktera.
- 52 Pri uređenju javnih površina, pružanju komunalnih i drugih usluga jedinica lokalne samouprave potiče izgradnju infrastrukture prilagođenu spolnim/rodnim potrebama (opremljenost javnih toaleta, mjesta za dojenje, radno vrijeme javnih službi).
- 53 Razvijen sustav poticanja zapošljavanja i samozapošljavanja mladih na području općine/grada.
- 54 Postojanje programa koji potiču uključivanje predškolske i školske djece u aktivnosti uređenja okoliša, sadnje ukrasnog bilja, voćki i povrća (npr. vrtovi u dvorištima vrtića/škole).

Projektna skupina

Znanstvene konferencije

Publikacije

Projektna skupina

Projektna skupina sastoji se od osam iskusnih hrvatskih znanstvenika u području bioetike, dvoje istaknutih inozemnih istraživača te dvoje istraživača doktoranada:

Amir Muzur

Medicinski fakultet / Fakultet zdravstvenih studija
Sveučilišta u Rijeci

Doktor medicine; redoviti profesor; prodekan za opće poslove i kvalitetu Fakulteta zdravstvenih studija u Rijeci; pročelnik Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta u Rijeci i UNESCO-ove katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Sveučilišta u Rijeci; predstojnik Dokumentacijsko-istraživačkog centra za europsku bioetiku „Fritz Jahr” Sveučilišta u Rijeci; predsjednik Znanstvenog odbora Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku.

Ante Čović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Profesor filozofije i latinskog jezika; redoviti profesor u trajnom zvanju; prorektor za organizaciju, kadrovski razvoj i međusveučilišnu suradnju Sveučilišta u Zagrebu; voditelj Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku.

Robert Doričić

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Magistar organizacije, planiranja i upravljanja u zdravstvu; asistent na Katedri za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i doktorand na projektu Europska bioetika na djelu.

Igor Eterović

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Magistar edukacije filozofije i povijesti; znanstveni suradnik, poslijedoktorand na Katedri za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci; glavni urednik časopisa Jahr – European Journal of Bioethics.

Nada Gosić

Medicinski fakultet / Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci

Diplomirana politologinja; redovita profesorica u trajnom zvanju na Katedri za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta u Rijeci te Katedri za javno zdravstvo Fakulteta zdravstvenih studija u Rijeci.

Željko Kaluđerović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Novom Sadu

Profesor filozofije; izvanredni profesor na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Novom Sadu.

Maja Miloš

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Magistra sociologije; asistentica na Katedri za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta u Rijeci i doktorandica na projektu Europska bioetika na djelu.

Iva Rinčić

Medicinski fakultet / Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci

Profesorica sociologije i hrvatske kulture; docentica na Katedri za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta u Rijeci te Katedri za javno zdravstvo Fakulteta zdravstvenih studija u Rijeci; ravnateljica Zaklade Sveučilišta u Rijeci.

Tomislav Rukavina

Medicinski fakultet / Fakultet zdravstvenih studija
Sveučilišta u Rijeci

Doktor medicine; redoviti profesor u trajnom
zvanju; dekan Medicinskog fakulteta u Rijeci
i pročelnik Katedre za socijalnu medicinu i
epidemiologiju Medicinskog fakulteta u Rijeci.

Hans-Martin Sass

Ruhr-Universität Bochum

Profesor filozofije; profesor emeritus na Sveučilištu
u Ruhru.

Vanja Vasiljev Marchesi

Medicinski fakultet / Fakultet zdravstvenih studija
Sveučilišta u Rijeci

Diplomirana sanitarna inženjerka; docentica na
Katedri za socijalnu medicinu i epidemiologiju
Medicinskog fakulteta u Rijeci i pročelnica Katedre
za javno zdravstvo Fakulteta zdravstvenih studija u
Rijeci.

Valerije Vrček

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu

Diplomirani inženjer medicinske biokemije;
redoviti profesor na Zavodu za organsku kemiju
Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta Sveučilišta u
Zagrebu.

Znanstvene konferencije

• EuroBioAct International Conference – Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Rijeka, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 12. – 13. lipnja 2015.

• Europska bioetika na djelu (EuroBioAct) – Radionice bioetičkih standarda, Rijeka, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. – 11. lipnja 2016.

Predstavljanje partnera projekta u okviru radionica Europska bioetika na djelu (EuroBioAct) – radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. lipnja 2016.

- Boris Petković: Grad Bakar
- Patricia Zanketić: Općina Kršan
- Ivka Šimunović: Grad Mali Lošinj

Publikacije

- Nada Gosić, (Bio)ethics Curriculum for Postgraduate Education of Physicians – Theoretical and Practical Possibilities for Standardisation, *Journal of Research in Medical Education & Ethics*, 6(1): 21-26, 2016.
- Željko Kaluđerović, Orhan Jašić, Bioetičko razmatranje ne-ljudskih živih bića, *Pedagoška stvarnost*, 62(1): 5-19, 2016.
- Ivica Kelam, Odgovorno upravljanje poljoprivrednim zemljištem, *JHR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 203-215, 2016.
- Katica Knezovic, Neudefinierung der Verantwortung im wissenschaftlich-technischen Zeitalter in Bezug auf nichtmenschliche Natur. Elemente einer Pflanzenethik, *JHR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 225-246, 2016.
- Amir Muzur, Standardi u bioetici: motivi, efekti, limiti, *JHR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 197-202, 2016.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Stephen Sodeke, The Real Wisconsin Idea: The Seven Pillars of Van Rensselaer Potter's Bioethics, *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 29(4): 587-596, 2016.
- Iva Rinčić, Stephen Olufemi Sodeke, Amir Muzur, Chapter 6. From integrative bioethics to integrative bioethics: European and American perspectives, *Journal international de bioethique et d'éthique des sciences*, 27(4): 105-118, 2016.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Chapter 7. Ignaz Bregenzner (1844-1906), A brief homage to the most important source of Fritz Jahr's ideas on animal ethics, *Journal international de bioethique et d'éthique des sciences*, 27(4): 119-125, 2016.
- Hans-Martin Sass, Cultural Dimensions of Bios and Bioethics, *Journal of Health & Culture*, 1(1): 26-37, 2016.
- Vanja Vasiljev Marchesi, Darko Roviš, Lovorka Bilajac, Tomislav Rukavina, Europski gradovi budućnosti: uloga i značenje projekta Urban Health Centres, UHC PDF, *JHR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 247-256, 2016.
- Valerije Vrcek, Status of Transgenic Crops in the Encyclical „Laudato si’“, *JHR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 217-223, 2016.
- Robert Doričić, Editorial: EuroBioAct, *JHR - European Journal of Bioethics*, 6(2): 171-175, 2015.
- Željko Kaluđerović, “Upward Levelling” of Plants – Early Greek Perspective, *JHR - European Journal of Bioethics*, 6(2): 201-214, 2015.
- Tomislav Krznar, While We are Standing Away, Do We Need to Consider Hunting as a Bioethical Issue?, *JHR - European Journal of Bioethics*, 6(2): 191-200, 2015.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Two kinds of globality: a comparison of Fritz Jahr and Van Rensselaer Potter's bioethics, *Global Bioethics*, 26(1): 23-27, 2015.

- Amir Muzur, Iva Rinčić, Practical aspects of bioethics: some European and American views, JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 223-226, 2015.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, An European in America, JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 325-326, 2015.
- Iva Rinčić, Amir Muzur, In search of (lost) connection: organic architecture and bioethics The case of Frank Lloyd Wright (1867-1959), JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 227-232, 2015.
- Hans Martin Sass, Translating Asian Bioethics into developing global biocultures Translational challenges in Bioethics, JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 177-190, 2015.
- Florian Steger, Fritz Jahr's (1895-1953) European Concept of Bioethics and its Application Potential, JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 215-222, 2015.
- Igor Eterović, Robert Doričić, EuroBioAct: new paths of integrative bioethics, Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja, 15(3), 2017. (rad prihvaćen za tisak).
- Robert Doričić, Smjernice na putu k stvaranju bioetičkih standarda – primjeri dobre prakse, Zbornik radova petog međunarodnog bioetičkog simpozija u Bosni i Hercegovini (Sarajevo, od 21. do 22. listopada/oktobra 2016.). Bioetičko društvo u Bosni i Hercegovini, (Sarajevo), (rad prihvaćen za tisak).
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Ćeif kao bioetičko pitanje, Zbornik radova petog međunarodnog bioetičkog simpozija u Bosni i Hercegovini (Sarajevo, od 21. do 22. listopada/oktobra 2016.). Bioetičko društvo u Bosni i Hercegovini, (Sarajevo), (rad prihvaćen za tisak).
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Integrativno mišljenje i njegovi neprijatelji, Integrativno mišljenje: zbornik (u tisku).
- Iva Rinčić, Amir Muzur, Integrativna, integrirana, integrirajuća bioetika, Integrativno mišljenje: zbornik (u tisku).

Knjige

- Igor Eterović (2017) Kant i bioetika, Zagreb, Pergamena.
- Amir Muzur, Hans-Martin Sass, eds., (2017) 1926-2016 Fritz Jahr's Bioethics – A global discourse, Practical Ethics - Controversies/Ethik in Der Praxis – Kontroversen, LIT Verlag Muenster.
- Amir Muzur, Iva Rinčić (2015) Van Rensselaer Potter i njegovo mjesto u povijesti bioetike, Zagreb, Pergamena.

Sudjelovanje na skupovima

2017.

- Amir Muzur, Iva Rinčić, Specific role of lawyers and the legal perspective in the development of integrative Bioethics in Croatia, La bioethique, le juge et les droits de l'homme, 11.-12.04.2017, Ciudad de Panama.
- Robert Doričić, Bioetički standardi u svjetlu javnozdravstvene (bio)etike / Bioethical Standards in the Light of Public Health (Bio)ethics, 16. lošinjski dani bioetike, 14. - 17. 5. 2017., Mali Lošinj.
- Igor Eterović, Martina Šendula Pavelić, In Search of the Bioethical Leadership Standards/U potrazi za standardima bioetičkog rukovođenja, 16. lošinjski dani bioetike, 14. - 17. 5. 2017., Mali Lošinj.
- Maja Miloš, Sadržaj i implementacija bioetičkih standarda – stavovi predstavnika lokalnih zajednica (Mali Lošinj, Bakar, Kršan) / The Content and Implementation of Bioethical Standards – Attitudes of the Local Community Representatives (Mali Lošinj, Bakar, Kršan), 16. lošinjski dani bioetike, 14. - 17. 5. 2017., Mali Lošinj.
- Maja Miloš, Robert Doričić, Local Community Attitudes towards Implementation of the Bioethical Standards, 10th Medical Conference on Medical Practice in 21st Century: Emerging Trends, 22.-25.08.2017, Sofia, Bulgaria.

2016.

- Robert Doričić, Igor Eterović, Javnozdravstveni principi kao izvor bioetičke refleksije, 15. lošinjski dani bioetike / 15th Lošinj Days of Bioethics, 15. - 18. 5. 2016., Mali Lošinj.
- Željko Kaluđerović, Poimanje duše u fragmentima posljednjeg fizičara, 15. lošinjski dani bioetike/15th Lošinj Days of Bioethics, 15. - 18. 5. 2016., Mali Lošinj.
- Iva Rinčić, Amir Muzur, Velika briga V. R. Pottera: "Populacijska bomba", 15. lošinjski dani bioetike / 15th Lošinj Days of Bioethics, 15. - 18. 5. 2016., Mali Lošinj.
- Robert Doričić, Javnozdravstveni parametri triju lokalnih zajednica – temelj bioetičkih odrednica: primjeri Bakra, Kršana i Maloga Lošinja, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Igor Eterović, Traženje bioetičkih smjernica u filozofiji planinarstva, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Nada Gosić, Bioetička edukacija u lokalnoj zajednici, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Tatjana Ivošević, Uloga lokalne zajednice u zaštiti kvalitete zraka, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Hrvoje Jurić, Ispravna prehrana i životinje, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Željko Kaluđerović, Respektovanje fitodiverziteta, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Ivica Kelam, Upravljanje poljoprivrednim zemljištem, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Tomislav Krznar, Lovstvo kao mehanizam zaštite okoliša, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Denis Leiner, Prilagodljivost ptica na urbane sredine, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Srećko Leiner, Razuman odnos lokalne zajednice prema prirodnim ekosustavima, sadašnjost su i budućnost prepoznatljivog načina života i održivog turizma – delta Neretve kao primjer, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Amir Muzur, Standardi u bioetici: motivi, efekti, limiti, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Sanja Ožić, Gospodarenje otpadom: od središnje uloge u kružnom gospodarstvu Europske unije do provedbe u jedinicama lokalne samouprave Republike Hrvatske, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Iva Rinčić, Arhitektura u službi života: grad kao inkubator bioetičkih standarda, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Hans-Martin Sass, Health and illness of the body politics, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Boštjan Surina, Željka Modrić Surina, Rijetke biljke – njihove osobitosti i razlozi ugroženosti, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Gordana Šimunković, Zdravlje i radni okoliš, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Vanja Vasiljev Marchesi, Tomislav Rukavina, Lovorka Bilajac, Zdravlje u zajednici, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Valerije Vrček, GMO u svjetlu enciklike o brizi za zajednički dom Laudato si', Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Damir Žubčić, Čovjek i kućni ljubimci – može li biti bolje?, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.
- Iva Rinčić, Amir Muzur, Engendering bioethics: framework, scope, and limitations within the bioethical-standards approach. 5th Engendering International Conference: Engendering Habitat III. Facing the Global Challenges in Cities, Climate Change and Transport, 5.-6.10.2016, Madrid.

- Robert Doričić, Smjernice na putu k stvaranju bioetičkih standarda – primjeri dobre prakse Peti međunarodni bioetički simpozij, 21. - 22. 10. 2016., Sarajevo.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Ćeif kao bioetičko pitanje. Peti međunarodni bioetički simpozij, 21. - 22. 10. 2016., Sarajevo.

2015.

- Željko Kaluđerović, Anaksimеново razumijevanje života/Anaximenes' understanding of life, 14. lošinjski dani bioetike, 17. - 20. 5. 2015., Mali Lošinj.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Bioetika: znanost ili religija/Bioethics: science or religion, 14. lošinjski dani bioetike, 17. - 20. 5. 2015., Mali Lošinj.
- Iva Rinčić, Amir Muzur, Robert Doričić, Bioetika je (vrlo) privatna stvar/Bioethics is a (very) private matter, 14. lošinjski dani bioetike, 17. - 20. 5. 2015., Mali Lošinj.
- Robert Doričić, European Bioethics in Action: project presentation, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Nada Gosić, (Bio)ethics curriculum for postgraduate education of physicians—theoretical and practical possibilities for standardization, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Željko Kaluđerović, Do plants have consciousness?, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Practical aspects of bioethics: some European and American views, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Iva Rinčić, Amir Muzur, In search of (lost) connection: organic architecture and bioethics The case of Frank Lloyd Wright (1867-1959), EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Hans Martin Sass, Serve, don't preach! Do dood, don't talk! – Asian traditions and perspectives, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Valerije Vrček, Precautionary principle and GMO, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.

Partneri projekta

Grad Bakar

Općina Kršan

Grad Mali Lošinj

Institucije

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci

UNESCO Chair on Social Sciences and Medical Humanities, University of Rijeka, Croatia

Dokumentacijsko-istraživački centar za europsku bioetiku „Fritz Jahr“ Sveučilišta u Rijeci

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Zahvala na pomoči i suradnji

Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije

Ured državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji – Služba za opću upravu

Ured državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji – Matični ured Bakar

Ured državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji – Matični ured Mali Lošinj

Turistička zajednica Grada Bakra

Turistička zajednica Općine Kršan

Jadranka d. d., Mali Lošinj

European Bioethics in Action - EuroBioAct: A List of Bioethical Standards for Local Communities

Impresum

Publisher

Faculty of Medicine of the University of Rijeka

Co-publisher

Fritz Jahr Documentation and Research Centre for European Bioethics of the University of Rijeka

On behalf of the publisher

Tomislav Rukavina

Editors

Maja Miloš, Robert Doričić

Photographs by

Robert Doričić, Iva Rinčić

Print

Grafomark d.o.o.

Layout

Slobodna domena, Zadruga za otvoreni kod i dizajn

English translation

Adverbium d. o. o.

Print run

400

Place and year of publication

Rijeka, 2017

ISBN: 978-953-7957-62-9

A CIP record is available in the Rijeka University Library computer catalogue under number **140112001**.

This work has been fully supported by Croatian Science Foundation under the project European Bioethics in Action (7853).

European Bioethics in Action - EuroBioAct: A List of Bioethical Standards for Local Communities

About the project

General information

Project title: Europska bioetika na djelu - European Bioethics in Action (EuroBioAct)

Project leader: Prof. Dr. Sc. Amir Muzur

Project assistants: Prof. Dr. Sc. Ante Čović; Robert Doričić, M. Admin. Sanit.; Dr. Sc. Igor Eterović;
Prof. Dr. Sc. Nada Gosić; Prof. Dr. Sc. Željko Kaluđerović; Maja Miloš, M. Soc.;
Doc. Dr. Sc. Iva Rinčić;
Prof. Dr. Sc. Tomislav Rukavina; Prof. Emerit. Dr. Sc. Hans-Martin Sass;
Doc. Dr. Sc. Vanja Vasiljev Marchesi; Prof. Dr. Sc. Valerije Vrček

Project duration: 15 September 2014 – 14 September 2017

Lead partner: Faculty of Medicine of the University of Rijeka – Department of Social Sciences and Medical Humanities

Financed by: Croatian Science Foundation

Website: <http://www.eurobioact.uniri.hr/>

The European Bioethics in Action project represents an innovative way of applying theoretical knowledge and intellectual platform to existing issues in local communities, the economy and environmental risks. The significance of the project lies in the fact that the research group was one of the first in the world to recognise the importance of Fritz Jahr's work in the deepening and spreading of bioethical thought.

Three local self-government units in the northern Adriatic region have been chosen as pilot communities for the implementation of project activities which, based on Jahr's bioethical imperative, are directed at the attitudes of people towards their health, animals, plants and the entire ecosystem. The abovementioned communities represent models for compiling a list of bioethical standards.

The Town of Bakar, the Municipality of Kršan, and the Town of Mali Lošinj are examples of vulnerable communities in the northern Adriatic. Bakar and Kršan are environmentally very sensitive areas: Bakar because it was exposed for many years to the effects of a coke plant, which is today closed, and Kršan due to the presence of a thermal power plant. On the other hand, Mali Lošinj is an example of a vulnerable community which, due to its well-preserved ecosystem and specific climate, represents an important 'island pocket' in the northern Adriatic.

Mission and vision

By creating a list of bioethical standards, to try to encourage positive changes in three sensitive ecosystems in the northern Adriatic at all levels – from key stakeholders that participate in decision-making, to local people.

By putting theoretical knowledge into practice, the mission of this project is to establish standards that will serve as a model in other communities with the aim of improving people's health and the wellbeing of animals and plants, and the ecosystem as a whole.

General goal

The general goal is to prove that the theoretical and methodological approach of 'European bioethics', i.e. integrative bioethics, can result in a platform for solving practical problems in preserving and improving the environment. Consequently, this method of solving problems in a community can have a positive impact on the development of the economy and the promotion of tourism.

Project phases

First phase: Deepening the theoretical basis

In the first project phase, a comparative-analytical research method was used, which was applied in the analysis of archive material and literature. This was based on previous research, primarily on the life and work of Fritz Jahr. In this phase, project activities were closely related to the activities of the Fritz Jahr Documentation and Research Centre for European Bioethics, which was founded in May 2013 at the University of Rijeka.

Fritz Jahr Documentation and Research Centre for European Bioethics of the University of Rijeka

The Fritz Jahr Documentation and Research Centre for European Bioethics is part of the network of Science Centres of Excellence for Integrative Bioethics of the Croatian Ministry of Science and Education and the network of Science and Development Centres of the University of Rijeka. The Centre operates at the Department of Social Sciences and Medical Humanities of the Faculty of Medicine at the University of Rijeka. It maintains materials and literature related to bioethics in Europe, particularly in its early phases, including literature related to the emergence and development of bioethical ideas in Croatia.

Second phase: Analysis of the situation in local communities

In the second project phase, an analysis of the situation in local communities was conducted in order to determine the specific geographical, ecological, economic and social features of the local communities included

in the project. For this purpose, books and publications related to specific regions, statistical reports, databases, field research and interviews with all relevant stakeholders (decision makers, experts in particular areas, NGOs, etc.) were used. In addition, data of the Croatian National Institute of Public Health and other institutes related to the area of interest of the project were collected and analysed.

Third phase: Workshops

In the third project phase, workshops were organised with experts in individual areas related to the categories of the standards list in order to discuss the collected data (plants, animals, people and the environment, and public health parameters). For the purpose of analysing and presenting existing problems, an integrative bioethics methodology was used based on the theoretical settings of Fritz Jahr's 'bioethical imperative': Respect every living being on principle as an end in itself and treat it, if possible, as such. Three workshops were held as part of a scientific-expert meeting at the University of Rijeka Faculty of Medicine in June 2016. The meeting included an introductory presentation of the three local communities participating in the project.

Fourth phase: Creation of a bioethical standards list

In the fourth phase of the project, a list of specific 'bioethical standards' was created, which is divided into three sections related to animals, plants, and people and the environment.

Methodology

For the purpose of creating bioethical standards, the Multi-Perspective Methodology, Open Method of Coordination, and Precautionary Principle were used:

- **Multi-Perspective Methodology** – this approach is necessary, as it is the only one that can encompass different perspectives of the same problem or process, and result in orientation platform knowledge that helps prevent and solve complex environmental issues;
- **Open Method of Coordination** – moving norms to a higher level and their application at the local level in an appropriate way;
- **Precautionary Principle** – taking certain measures to prevent possible adverse consequences.

The background features a gradient from purple at the top to blue at the bottom. Scattered across this background are several white molecular diagrams. These diagrams consist of circles of varying sizes representing atoms, connected by solid and dashed lines representing chemical bonds. Some structures are complex, multi-ring systems, while others are simpler, branched molecules. The overall aesthetic is clean and scientific.

Research in communities

Local communities

Research in communities

Thanks to the incentives of the Croatian Science Foundation within the framework of the Young Researchers' Career Development Project – Training of New Doctoral Students, two doctoral students were employed as part of the European Bioethics in Action (EuroBioAct) project at the Department of Social Sciences and Medical Humanities of the Faculty of Medicine in Rijeka. Their planned doctoral theses were focused on research issues related to the selected local communities:

1. The influence of industrial pollution on mortality characteristics in the area of the Town of Bakar and Town of Mali Lošinj in the period from 1960 to 2012

The research hypothesis is that long-term industrial pollution of the environment results in qualitative changes in mortality within a geographically restricted area. The main goal of the research was to compare the mortality characteristics from 1960 to 2012 in the areas of the Town of Bakar and the Town of Mali Lošinj. By using archive data modified in accordance with the 10th revision of the International Classification of Diseases, we shall contribute to the understanding of the impact of industrial pollution on mortality structure. The doctoral thesis was defended on 6 July 2017 at the Faculty of Medicine in Rijeka.

2. The local community's attitudes towards implementing bioethical standards

Two research sets were conducted: an online survey among representatives of the Town Councils of the Town of Mali Lošinj and the Town of Bakar and representatives of the Municipal Council of the Municipality of Kršan, as well as focus groups with representatives of NGOs that are active in the respective local communities.

The focus groups comprised: the Bakar Youth Association, Bakar 'Our Children' Society, Bakar Hiking Club, Bakar Women's Association, Katedra Čakavskog Sabora 'Bakarskoga Kraja' Škrljevo Chakavian Association, Sklad Cultural and Artistic Association, BaZza – the Civic Initiative for Bakar Bay and Hinterland, Town of Bakar Pensioners' Association, Čepić Polje Agricultural Cooperative, 'Dodir Nade' Association for the Care of the Elderly and Disabled, Plomin Parish Caritas, Spod Učke Association, Potpićan – Učka 72 Football Club, Stepčići Bocce Club, Plomin Fishing Club, Mali Lošinj 'Our Children' Society, 'Idem i Ja' Centre for Healthy Growing Up, 'Halmac' Hunting Club, and Mali Lošinj Animal Welfare Society.

The aim of the research was to identify the attitudes of representatives of the towns and municipal councils, and also the representatives of NGOs towards the importance and applicability of a particular standard.

It is expected that the research results will point out the prevailing attitudes of representatives of local communities concerning the list of proposed standards with the aim of identifying the priorities and needs of the local community. The proposed list of standards, together with the recommendations for implementation

obtained on the basis of local community research, will be presented to decision makers. This research is also part of the doctoral thesis of a doctoral student employed as part of the European Bioethics in Action project at the Department of Social Sciences and Medical Humanities of the Faculty of Medicine at the University of Rijeka.

Local communities

Bakar

The area of the Town of Bakar stretches from Bakar Bay to the peak of Mount Risnjak. It covers an area of approximately 12,560 ha and includes 9 locations: Bakar, Hreljin, Krasica, Kukuljanovo, Plosna, Ponikve, Praputnjak, Škrljevo and Zlobin.

The Town of Bakar is an ancient town and harbour built amphitheatrically on a hill. Its historical centre has been registered as a monument of culture since 1968. The town is located on the spot where the Mediterranean Sea cuts deepest into the European mainland. The bay is 4.5 km long, 600-700 m wide, and up to 40 m deep. In the Bakar area, there are traces of the Roman Empire and the Croatian Frankopani and Zrinski noble families, while the Empress Maria Theresa granted it the status of a royal free city in 1779. This rich history has resulted in an important cultural heritage that includes Bakar Kaštel Castle, Hreljin Gradina Castle, the Church of St. Andrew in Bakar, which is the third largest in Croatia, the Roman House and Turkish House, the Bakar dry stone walls, and many other cultural and historical monuments and points of interest.¹

¹ Retrieved from the Bakar Tourist Board website: <http://www.tz-bakar.hr>

Bakar Coke Plant

Coke production in Bakar started in 1978. Over sixteen years, it annually produced on average approximately 850,000 tons of metallurgical coke, 34,000 tons of coke tar, and 300,000 m³ of coke gas. The coke plant was closed on 4 September 1994 by a decision of the Croatian Government. This marked the end of coke production in Bakar, and the Government committed itself to dismantling all facilities, carrying out an environmental clean-up, settling all undisputed liabilities incurred at the moment of terminating production, and to financially consolidating the company.

During its dismantling, 120,000 m³ of concrete waste, 23,000 tons of refractory material, more than 14,000 tons of scrap metal, 1,000 tons of electrical cable, and approximately 20,000 m³ of industrial wastewater were disposed of.

Most of the structures had been demolished by 2000, and the chimney was pulled down in 2005. The dismantling process of the former coke production plant and the cleaning-up of the plateau on which the chemical plant was located were completed in 2010. This marked the end of all planned work on the land part of the site. The remaining work included cleaning up the tar that had been deposited through the soil onto the seabed in front of the former chemical plant, and the demolition of the submarine tunnel pipes for transporting coal from one side of Bakar Bay to the other.²

² Retrieved from the Koksar d. o. o. company in liquidation website: <http://www.koksar.hr/>

Kršan is a small medieval town located in the eastern part of the Istrian peninsula and the seat of a municipality with a population of 2,951. Apart from Kršan, the municipality also includes the following 22 places: Plomin, Kožljak, Blaškovići, Veljaki, Lazarići, Boljevići, Čambarelići, Jesenovik, Nova Vas, Šušnjevic, Letaj, Kostrčani, Lanišće, Zankovci, Polje Čepić, Zatzka Čepić, Purgarija Čepić, Plomin Luka, Stepčići, Vozilići, Zagorje and Potpićan. The entire area is surrounded on one side by the slopes of Mount Učka, its southernmost peak of Sisol, and the edge of Čepić Plain, which was once the large Lake Čepić, and on the other side by Kvarner Bay, the northern part of the Adriatic Sea. Over an area of 124 km², Kršan offers a mixture of littoral, lowland, and hilly countryside, numerous natural and cultural-historical sights, and renovated Istrian stone houses which perfectly blend in with their natural surroundings.³

³ Retrieved from the Municipality of Kršan website: <http://www.istria-krsan.com/info/dobrodosli-u-krsan>

Plomin Thermal Power Plant

Plomin thermal power plant is the only coal power plant in Croatia. It is located at the top of Plomin Bay and includes two plants: TE Plomin 1, which has been in operation since 1969, and TE Plomin 2, which has been operating since 2000. The fuel for both plants is imported stone coal with a heating value of 24.0 to 29.3 MJ/kg and a sulphur content of 0.3 to 1.4 % as a replacement for coal from the Raša coal mines, for which both plants were originally designed.

For the production of steam, raw water from the source of Bubić Jame is used, which is then demineralised. Seawater is used as cooling water for both plants. In 1986, a decision was made to construct a desulphurisation plant. Work did not progress as planned, and in 1992 the Croatian Government engaged the HEP national power company to complete the construction of TE Plomin 2. Both plants share a communal industrial wastewater treatment plant with a capacity of 50 m³/h. TE Plomin 2 was first synchronised and put into operation in late 1999. Commercial production began in May 2000. ⁴

Recently, the construction of a third plant 'Plomin 3' has been announced, which has renewed public interest and debate on the sustainable development of this part of Croatia.

⁴ Klapčić, S., Termoelektrana Plomin, u: Bertosa, M. – Matijašić, R. (ur.) Istarska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, Link: <http://istralzmk.hr/clanak.aspx?id=2730>

Mali Lošinj

The Cres-Lošinj archipelago stretches in a northwest-to-southeast direction for a length of 99 kilometres. In the past, this was a single island, and today is one of the most varied archipelagos in the Adriatic, consisting of the islands of Lošinj, Cres, Unije, Ilovik, Vele and Male Srakane, and Susak.

Clear sea, clean air, abundant flora and fauna, and a mild Mediterranean climate are just some of the characteristics of this archipelago. An important harbour in the past, Lošinj has been home to many seafarers. On the bottom of the sea off the small island of Orjule, close to the island of Lošinj, an ancient Apoxyomenos statue was discovered in 1996. This priceless statue of a Greek athlete is today exhibited in the Apoxyomenos Museum in Mali Lošinj. It is assumed that the statue was thrown overboard during a storm as excess cargo on a ship that was sailing towards the northern Adriatic or Italy.

The Island of Vitality

The climate of the island of Lošinj is determined by its position right in the middle of the northern hemisphere, which is why Lošinj is also known as a climatic health resort. Its mild Mediterranean climate has a beneficial effect on the respiratory tract, and with the recently opened Centre for Haemodialysis, Lošinj has made a name for itself as a destination for health tourism. The difference between the average annual lowest and highest air temperatures varies only a little, which additionally favours the growth of the island's lush vegetation.⁵

According to Mali Lošinj Tourist Board data, the island of Lošinj is home to as many as 1,018 plant species, which the distinguished botanist Ambroz Haračić divided into two groups: Istrian and Dalmatian. Lemon, orange, fig, mandarin, olive, cactus, lavender, pine, cypress, bougainvillea and many other plant species can be found on the island. The island's numerous pine forests have become an important feature of Lošinj. The credit for this goes to Ambroz Haračić, botanist and teacher at the old nautical school in Mali Lošinj, who brought the seedlings here and planted them in the area of what is now Čikat Forest Park, but also to numerous seafarers who brought many exotic plants from their journeys to overseas countries.

The waters off the island of Lošinj are also known and well-documented as a habitat for bottlenose dolphins. Through its three programmes – scientific research, educational and protection – the Blue World (Plavi Svijet) institute carries out several projects with the aim of collecting data about the lives of threatened sea organisms in this area.⁶

Thanks to its reputation in the field of natural sciences, Mali Lošinj was chosen as the official seat of the Croatian Bioethics Society, which for the last 16 years has annually organised the largest meeting of bioethicists in the region ('Lošinj Days of Bioethics').

⁵ Retrieved from the Town of Mali Lošinj website: <http://www.mali-losinj.hr/o-otoku-losinju/>

⁶ Retrieved from the Blue World Institute of Marine Research and Conservation webs

The background is a gradient from purple on the left to blue on the right. It features several white molecular-like structures composed of circles of varying sizes connected by solid and dashed lines. Some structures are enclosed in dashed circles. The text "Bioethical standards" is centered in the middle of the image.

Bioethical standards

I don't believe that the solutions in society will come from the left or the right or the north or the south. They will come from islands within those organisations; islands of people with integrity who want to do something...

This is what a network should do – identify the people who would like to do something good. And they are everywhere. This is how the change will appear – you won't notice the difference. It won't be anyone winning over anyone. It will just spread.

Karl-Henrik Robèrt ⁷

The primary goal of bioethical standards is to provide decision makers at the level of local self-government with a list of concrete guidelines that should lead to an improvement in the relationship between people and the environment (primarily but not exclusively the living environment) with the ultimate aim of preserving health and improving the quality of life of people, and protecting biodiversity and other natural resources with respect to local economic plans and choices ('sustainable development').

The process of defining bioethical standards was conceived in a way that builds on the theoretical basis of 'European bioethics', in other words the bioethics of Fritz Jahr but also Van Rensselaer Potter and other 'compatible' thinkers. Using the multi-perspective confrontation method, their ideas and attitudes were integrated into an orientation platform. This platform was presented to local stakeholders in each of the three partner communities (Mali Lošinj, Kršan, Bakar) – representatives of local self-government, tourist boards, NGOs and other relevant stakeholders, whose arguments influenced the revision of the list of standards.

Local governments will have the opportunity to use the final list of standards as a basis for strategic thinking about development and to systematically increase the quality of life in their area, but also as a kind of 'tourist ID'. Furthermore, it is expected that local people will achieve additional bioethical awareness that will make it impossible to make certain mistakes and prevent the repeating of the mistakes of other areas.

The list of bioethical standards consists of three groups of standards that are intertwined. For practical reasons, these groups are called 'animals', 'plants', and 'people and the environment'.

When it comes to standardising our relationship towards animals and plants, we are aware that we are suggesting many novelties that should take into account specific local characteristics and be introduced gradually rather

⁷ Muzur, A., 2016. Standardi u bioetici: motivi, efekti, limiti, JAHR – European Journal of Bioethics, 7(2): 197-202, 2016., based on: „The Natural Step”, https://en.wikipedia.org/wiki/The_Natural_Step.

than requiring sudden changes in practices and awareness. Adhering to some of the standards could lead to changing the balance in a specific ecosystem (e.g. encouraging a vegetarian diet will lead to increased cultivation and consumption of plants), while certain others could signalise political preferences (e.g. TTIP free zones). The last group of standards named 'people and the environment' is primarily aimed at benefitting a particular group or the entire community. It is partly based on examples of good practice (such as the Healthy Cities project) where public health institutions have been involved in the design and implementation of activities. A part of bioethical standards directly includes public health programmes aimed at prevention or care for individual groups in society.

Introducing any kind of limitations on our well-established behaviour – among other things, by accepting bioethical standards – actually means trying to return to a 'natural' behaviour by means of which we expect to facilitate the survival of nature as we know it. However, in doing so, we forget that had we remained in harmony with nature, we would have eaten both animals and plants without questioning it, and that awareness of vegetarianism and the problems that arise with regard to the consumption of animals have occurred as side effects of the development of the frontal lobe and consequently empathy. It is not impossible that one day, due to a better knowledge about plants and their senses, people will also be stung with remorse because of the consumption of plants. For the moment, there is obviously a significant difference in perception of our duties towards animals and our relationship with plants. As a result, we have to admit that here we deviate from the theoretical presumptions of Fritz Jahr and do not respect the sacredness of life but rather the holiness of choice, with the idea that it is neither necessary nor possible to unconditionally preserve every life, but that it can and must be unconditionally promoted. After all, the ambition of bioethical standards is to make the world a better place rather than to put an end to it – even in its existing imperfect form.

List of standards

ANIMALS

- 1 Pet owner education programmes.
- 2 Promotion of sustainable hunting and fishing.
- 3 Ban on circuses with performing animals.
- 4 Encouraging a non-meat diet (vegan and vegetarian menus in restaurants, restaurants offering vegan/vegetarian food).
- 5 Discouraging commercial breeding of domestic animals for nutritional purposes.
- 6 Existence of a local animal species atlas with threat assessment.
- 7 Ban on feeding urban birds (pigeons, seagulls, sparrows, etc.).
- 8 Existence of protective wires that prevent birds from landing and roosting on buildings.
- 9 Animal housing control in public zoos (e.g. animals are fenced off but not kept in cages).
- 10 Environmentally sustainable accommodation for species in public aquariums.
- 11 Dedicated dog beaches.
- 12 Ban on walking dogs without collars, leashes or muzzles.
- 13 Public areas to be supplied with dog waste bags and for there to be penalties for lack of cleanliness in public areas.
- 14 Existence of an updated pet register and quality control of conditions in which pets live.
- 15 Existence of animal species reserves.
- 16 Control of quantities and means of using fertilisers for agricultural purposes.
- 17 Prescribed measures to take care of stray cats and dogs.
- 18 Existence of suitable animal shelters.
- 19 Existence of pet hotels (accommodation in cases of owner absence).
- 20 Existence of measures for discouraging pet breeding for commercial purposes ('litters' without control).
- 21 Wind power plants placed in uninhabited areas without posing a threat to bird migration routes or having other negative impacts on the ecosystem.

- 22 Gradually solving the light pollution problem.
- 23 Ban on competitions involving animals (fighting, racing, etc.).

PLANTS

- 1 Discouraging the cultivation of ornamental plants for commercial purposes.
- 2 Discouraging the sale of natural Christmas trees, funeral wreaths and flower bouquets.
- 3 Ban on topiary (cutting the foliage and branches of shrubs and trees to create certain shapes).
- 4 Programmes to encourage and popularise composting with appropriate education.
- 5 Existence of a local plant species atlas with threat assessment.
- 6 Plant diversity conservation measures to be built into spatial planning documentation.
- 7 Potential investors to be made familiar with the state of plant diversity and to be required to act in accordance with its conservation.
- 8 Existence of measures for intentional restocking of forests and woodlands that have been devastated by fire (reforestation).
- 9 Ban on artificial replanting of plants in inappropriate locations.
- 10 Existence of measures that encourage organic (eco) farming.
- 11 Existence of measures by which a local community can be declared 'GMO free'.
- 12 Appropriate marking of all glyphosate-based products in agricultural pharmacies/distribution centres (herbicide used for weed control in agriculture).
- 13 Regular monitoring of glyphosate concentrations in the water supply system, groundwater and water sources.
- 14 Existence of an 'environmental tax' on the use of pesticides and herbicides.
- 15 Discouraging the sale of food at food markets by those sellers who do not produce the products they sell.
- 16 Preservation of existing and upgrading of new green areas through systematic environmental programmes (recreational zones, green urban balconies, etc.).
- 17 The necessity of environmental acceptance should be incorporated into public tenders for every project.
- 18 Rewarding/encouraging those students and citizens who show advanced environmental awareness.
- 19 Existence of recommendations regarding the selection of seeds, seeding, cutting, weeding, respecting natural cycles, fertilisation and lawn watering.

- 20 Existence of an education programme for local people on recognising invasive plant species, reporting their presence and combatting them.

PEOPLE AND THE ENVIRONMENT

- 1 Existence of a 'Bioethics Committee' composed of representatives of all stakeholders in the local community that gives opinions and recommendations and makes proposals on programmes relating to preserving human health and quality of life, and protecting bio-diversity.
- 2 Popular-scientific lectures on current bioethical topics to be held at least twice a year.
- 3 Regular and periodical surveys on the quality of life of citizens of the local community.
- 4 Based on research, the development of measures to improve the quality of life and to incorporate them into a new community development strategy.
- 5 Development of a system of services for helping the elderly in their homes.
- 6 Existence of a specialised shop offering ecological/organic products.
- 7 Existence of restaurants offering gluten-free meals.
- 8 Existence of a community store.
- 9 Preventive public health programmes for children, people with disabilities, the elderly, and former drug addicts.
- 10 Gradually increasing the number of public areas and buildings with adequate access for people with disabilities.
- 11 Existence and maintenance of walking, hiking and biking trails, fitness parks, and multipurpose playgrounds for recreational sports.
- 12 A developed system of interconnected and marked trails.
- 13 Recreational facilities and programmes to be adapted for people with disabilities.
- 14 Each district in a municipality or town with more than 100 inhabitants to have a well-equipped children's playground.
- 15 Non-governmental organisations whose activities are not primarily focused on children to be encouraged to include programmes for children in their activities.
- 16 Existence of free-of-charge civic education for elementary school children.
- 17 Bullying prevention and intervention plans in schools.

- 18 Incentives for companies to have their own childcare facilities for employees' children.
- 19 Existence of professional support system for parents and children with disabilities.
- 20 Buildings in which children spend most of the day (kindergartens and schools) to be located away from high-capacity streets and roads.
- 21 Volunteer environmental action programmes to be held at least once a year.
- 22 Each district in the local community to have a developed system of tourist signs, marked cultural and historical sights, interpretation boards, etc.
- 23 Existence of charging stations for electric cars.
- 24 Local self-government units to subsidise the energy efficient renovation of residential buildings and houses.
- 25 Encouraging the use of building materials typical for the area of the local community when building new houses.
- 26 Encouraging the renovation of old residential and industrial buildings for housing purposes instead of encouraging the construction of new residential buildings.
- 27 Drinking taps with free drinking water to be installed in each larger town or municipality district.
- 28 The public transport system to be suited to the needs of people in the entire municipality/town area.
- 29 Existence of at least one free parking zone on the way to the town centre.
- 30 'Smart benches' that can charge cell phones using solar energy, to have wireless internet and serve as lighting, and to be placed in the areas of the municipality/town.
- 31 A billing system for utility services based on the amount of non-recyclable waste produced ("pay as you throw").
- 32 Illegal waste dumps in the area of the town/municipality to be cleaned up.
- 33 Existence of a developed waste separation system.
- 34 Ban on using fireworks.
- 35 Existence of a transparent waste disposal system with information and description available on the municipality/town website.
- 36 Methyl-mercury exposure in infants with residency in the municipality/town area to not exceed a safety level of 0.58 µg/g of birth weight.
- 37 Systematic air pollution measurements to be conducted in the public areas where children spend most of their time during the day; if required, there are to be measures to reduce pollution.
- 38 Measures for reducing air and noise pollution caused by road traffic in town centres (e.g. traffic regulation, etc.).

- 39 Systematic measurement of air pollution and measures for reducing it.
- 40 Programmes for removing asbestos panels from the roofs of private and public buildings.
- 41 All households in the municipality/town to be covered by the public water supply network.
- 42 All households in the municipality/town to be covered by the electricity supply network.
- 43 All households in the municipality/town to be connected to the sewerage system or a septic tank.
- 44 A developed wastewater treatment system.
- 45 Purified wastewaters to be used for soaking and maintaining the cleanliness of utility surfaces.
- 46 Measures to decrease dependence on fossil fuels in transport and for heating.
- 47 Ban on driving private cars on the most frequently used street at least one hour a week.
- 48 Fast food shops and bakeries to be located at least 500 m (in a straight line) from children's facilities (schools, kindergartens, etc.).
- 49 Maintaining quality control of foodstuffs in food dispensers located in educational institutions.
- 50 Implementation of internationally funded projects aimed at preserving human health, improving animal and plant welfare, and preserving the environment, in which the municipality/town is to be the leading partner.
- 51 Local self-government to encourage non-governmental organisations to participate in voluntary actions of a socially useful character.
- 52 When arranging public areas and providing utility services, local self-government to encourage the construction of infrastructure adapted to meet specific gender needs (equipment of public toilets, breastfeeding areas, working hours of public services, etc.).
- 53 A developed system of incentives for the employment and self-employment of young people in the local community.
- 54 Existence of programmes that encourage the inclusion of pre-school and school children in environmental activities, planting ornamental plants, fruit trees and vegetables (e.g. gardens in kindergartens/schools).

Project team

Scientific conferences

Project team

The project team consists of eight experienced Croatian scientists in the field of bioethics, two prominent foreign researchers, and two doctoral researchers:

Amir Muzur

Faculty of Medicine / Faculty of Health Studies of the University of Rijeka

Doctor of Medicine; Full Professor; Vice Dean for General Affairs and Quality of the Faculty of Health Studies in Rijeka; Head of the Department of Social Sciences and Medical Humanities of the Faculty of Medicine in Rijeka, and the UNESCO Chair on Social Sciences and Medical Humanities of the University of Rijeka; Head of the Fritz Jahr Documentation and Research Centre for European Bioethics of the University of Rijeka; President of the Scientific Committee of the Science Centre of Excellence for Integrative Bioethics.

Ante Čović

Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb

Professor of Philosophy and Latin; Tenured Full Professor; Vice Rector for Organisation, Human Resources Development and Cross-University Cooperation of the University of Zagreb; Head of the Science Centre of Excellence for Integrative Bioethics.

Robert Doričić

Faculty of Medicine of the University of Rijeka
MSc in Organisation, Planning and Management
in Health Systems; Assistant at the Department
of Social Sciences and Medical Humanities of the
Faculty of Medicine of the University of Rijeka,
and doctoral student on the European Bioethics in
Action project.

Igor Eterović

Faculty of Medicine of the University of Rijeka
MSc in Education of Philosophy and History;
Scientific Associate, postdoctoral researcher at
the Department of Social Sciences and Medical
Humanities of the Faculty of Medicine of the
University of Rijeka; editor-in-chief of the Jahr –
European Journal of Bioethics publication.

Nada Gosić

Faculty of Medicine / Faculty of Health Studies of
the University of Rijeka
Graduated Politologist; Tenured Full Professor at
the Department of Social Sciences and Medical
Humanities of the Faculty of Medicine of Rijeka,
and at the Department of Public Health of the
Faculty of Health Studies in Rijeka.

Željko Kaluđerović

Faculty of Philosophy of the University of Novi Sad
Professor of Philosophy; Associate Professor at
the Department of Philosophy of the Faculty of
Philosophy of the University of Novi Sad.

Maja Miloš

Faculty of Medicine of the University of Rijeka
MSc Sociology; Assistant at the Department
of Social Sciences and Medical Humanities at
the Faculty of Medicine of Rijeka, and doctoral
researcher on the European Bioethics in Action
project.

Iva Rinčić

Faculty of Medicine / Faculty of Health Studies of
the University of Rijeka
Professor of Sociology and Croatian Culture;
Docent at the Department of Social Sciences and
Medical Humanities of the Faculty of Medicine of
Rijeka and at the Department for Public Health of
the Faculty of Health Studies in Rijeka; Director of
the foundation of the University of Rijeka.

Tomislav Rukavina

Faculty of Medicine / Faculty of Health Studies of the University of Rijeka

Doctor of Medicine; Tenured Full Professor; Dean of the Faculty of Medicine of Rijeka, and Head of the Department of Social Medicine and Epidemiology of the Faculty of Medicine of Rijeka.

Hans-Martin Sass

Ruhr-Universität Bochum

Professor of Philosophy; Professor Emeritus at the Ruhr-University Bochum.

Vanja Vasiljev Marchesi

Faculty of Medicine / Faculty of Health Studies of the University of Rijeka

Graduated Sanitary Engineer; Docent at the Department of Social Medicine and Epidemiology of the Faculty of Medicine of Rijeka, and Head of the Department for Public Health of the Faculty of Health Studies in Rijeka.

Valerije Vrček

Faculty of Pharmacy and Biochemistry of the University of Zagreb

Graduate Medical Biochemistry Engineer; Full Professor at the Department of Organic Chemistry of the Faculty of Pharmacy and Biochemistry of the University of Zagreb.

Scientific conferences

• EuroBioAct International Conference – Declaring War on Declarations: Various Bioethical Theories Respond to Modern Practical Challenges, Rijeka, Faculty of Medicine of the University of Rijeka, 12 – 13 June 2015

• European Bioethics in Action (EuroBioAct) – Bioethical Standards Workshops, Rijeka, Faculty of Medicine of the University of Rijeka, 10 – 11 June 2016

Presentation of project partners in European Bioethics in Action (EuroBioAct) – Bioethical Standards Workshops, Faculty of Medicine of the University of Rijeka, 10 June 2016

- Boris Petković: Town of Bakar
- Patricia Zanketić: Municipality of Kršan
- Ivka Šimunović: Town of Mali Lošinj

Publications

- Nada Gosić, (Bio)ethics Curriculum for Postgraduate Education of Physicians – Theoretical and Practical Possibilities for Standardisation, *Journal of Research in Medical Education & Ethics*, 6(1): 21-26, 2016.
- Željko Kaluđerović, Orhan Jašić, Bioetičko razmatranje ne-ljudskih živih bića, *Pedagoška stvarnost*, 62(1): 5-19, 2016.
- Ivica Kelam, Odgovorno upravljanje poljoprivrednim zemljištem, *JADR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 203-215, 2016.
- Katica Knezovic, Neudefinierung der Verantwortung im wissenschaftlich-technischen Zeitalter in Bezug auf nichtmenschliche Natur. Elemente einer Pflanzenethik, *JADR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 225-246, 2016.
- Amir Muzur, Standardi u bioetici: motivi, efekti, limiti, *JADR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 197-202, 2016.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Stephen Sodeke, The Real Wisconsin Idea: The Seven Pillars of Van Rensselaer Potter's Bioethics, *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 29(4): 587-596, 2016.
- Iva Rinčić, Stephen Olufemi Sodeke, Amir Muzur, Chapter 6. From integrative bioethics to integrative bioethics: European and American perspectives, *Journal international de bioethique et d'éthique des sciences*, 27(4): 105-118, 2016.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Chapter 7. Ignaz Bregenzner (1844-1906), A brief homage to the most important source of Fritz Jahr's ideas on animal ethics, *Journal international de bioethique et d'éthique des sciences*, 27(4): 119-125, 2016.
- Hans-Martin Sass, Cultural Dimensions of Bios and Bioethics, *Journal of Health & Culture*, 1(1): 26-37, 2016.
- Vanja Vasiljev Marchesi, Darko Roviš, Lovorka Bilajac, Tomislav Rukavina, Europski gradovi budućnosti: uloga i značenje projekta Urban Health Centres, UHC PDF, *JADR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 247-256, 2016.
- Valerije Vrcek, Status of Transgenic Crops in the Encyclical „Laudato si'“, *JADR - European Journal of Bioethics*, 7(2): 217-223, 2016.
- Robert Doričić, Editorial: EuroBioAct, *JADR - European Journal of Bioethics*, 6(2): 171-175, 2015.
- Željko Kaluđerović, “Upward Levelling” of Plants – Early Greek Perspective, *JADR - European Journal of Bioethics*, 6(2): 201-214, 2015.
- Tomislav Krznar, While We are Standing Away, Do We Need to Consider Hunting as a Bioethical Issue?, *JADR - European Journal of Bioethics*, 6(2): 191-200, 2015.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Two kinds of globality: a comparison of Fritz Jahr and Van Rensselaer Potter's bioethics, *Global Bioethics*, 26(1): 23-27, 2015.

- Amir Muzur, Iva Rinčić, Practical aspects of bioethics: some European and American views, JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 223-226, 2015.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, An European in America, JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 325-326, 2015.
- Iva Rinčić, Amir Muzur, In search of (lost) connection: organic architecture and bioethics The case of Frank Lloyd Wright (1867-1959), JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 227-232, 2015.
- Hans Martin Sass, Translating Asian Bioethics into developing global biocultures Translational challenges in Bioethics, JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 177-190, 2015.
- Florian Steger, Fritz Jahr's (1895-1953) European Concept of Bioethics and its Application Potential, JAHR - European Journal of Bioethics, 6(2): 215-222, 2015.
- Igor Eterović, Robert Doričić, EuroBioAct: new paths of integrative bioethics, Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja, 15(3), 2017. (paper accepted for publication).
- Robert Doričić, Smjernice na putu k stvaranju bioetičkih standarda – primjeri dobre prakse, Zbornik radova petog međunarodnog bioetičkog simpozija u Bosni i Hercegovini (Sarajevo, od 21. do 22. listopada/oktobra 2016.). Bioetičko društvo u Bosni i Hercegovini, (Sarajevo), (paper accepted for publication).
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Ćeif kao bioetičko pitanje, Zbornik radova petog međunarodnog bioetičkog simpozija u Bosni i Hercegovini (Sarajevo, od 21. do 22. listopada/oktobra 2016.). Bioetičko društvo u Bosni i Hercegovini, (Sarajevo), (paper accepted for publication).
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Integrativno mišljenje i njegovi neprijatelji, Integrativno mišljenje: zbornik (in press).
- Iva Rinčić, Amir Muzur, Integrativna, integrirana, integrirajuća bioetika, Integrativno mišljenje: zbornik (in press).

Books

- Igor Eterović (2017) Kant i bioetika, Zagreb, Pergamena.
- Amir Muzur, Hans-Martin Sass, eds., (2017) 1926-2016 Fritz Jahr's Bioethics – A global discourse, Practical Ethics - Controversies/Ethik in Der Praxis – Kontroversen, LIT Verlag Muenster.
- Amir Muzur, Iva Rinčić (2015) Van Rensselaer Potter i njegovo mjesto u povijesti bioetike, Zagreb, Pergamena.

Participation at conferences

2017

- Amir Muzur, Iva Rinčić, Specific role of lawyers and the legal perspective in the development of integrative Bioethics in Croatia, La bioethique, le juge et les droits de l'homme, 11-12.04.2017, Ciudad de Panama.

• Robert Doričić, Bioetički standardi u svjetlu javnozdravstvene (bio)etike / Bioethical Standards in the Light of Public Health (Bio)ethics, 16. lošinjski dani bioetike, 14. - 17. 5. 2017., Mali Lošinj.

• Igor Eterović, Martina Šendula Pavelić, In Search of the Bioethical Leadership Standards/U potrazi za standardima bioetičkog rukovođenja, 16. lošinjski dani bioetike, 14. - 17. 5. 2017., Mali Lošinj.

• Maja Miloš, Sadržaj i implementacija bioetičkih standarda – stavovi predstavnika lokalnih zajednica (Mali Lošinj, Bakar, Kršan) / The Content and Implementation of Bioethical Standards – Attitudes of the Local Community Representatives (Mali Lošinj, Bakar, Kršan), 16. lošinjski dani bioetike, 14. - 17. 5. 2017., Mali Lošinj.

• Maja Miloš, Robert Doričić, Local Community Attitudes towards Implementation of the Bioethical Standards, 10th Medical Conference on Medical Practice in 21st Century: Emerging Trends, 22.-25.08.2017, Sofia, Bulgaria.

2016

• Robert Doričić, Igor Eterović, Javnozdravstveni principi kao izvor bioetičke refleksije, 15. lošinjski dani bioetike / 15th Lošinj Days of Bioethics, 15. - 18. 5. 2016., Mali Lošinj.

• Željko Kaluđerović, Poimanje duše u fragmentima posljednjeg fizičara, 15. lošinjski dani bioetike/15th Lošinj Days of Bioethics, 15. - 18. 5. 2016., Mali Lošinj.

• Iva Rinčić, Amir Muzur, Velika briga V. R. Pottera: "Populacijska bomba", 15. lošinjski dani bioetike / 15th Lošinj Days of Bioethics, 15. - 18. 5. 2016., Mali Lošinj.

• Robert Doričić, Javnozdravstveni parametri triju lokalnih zajednica – temelj bioetičkih odrednica: primjeri Bakra, Kršana i Maloga Lošinja, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

• Igor Eterović, Traženje bioetičkih smjernica u filozofiji planinarstva, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

• Nada Gosić, Bioetička edukacija u lokalnoj zajednici, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

• Tatjana Ivošević, Uloga lokalne zajednice u zaštiti kvalitete zraka, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

• Hrvoje Jurić, Ispravna prehrana i životinje, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

• Željko Kaluđerović, Respektovanje fitodiverziteta, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

• Ivica Kelam, Upravljanje poljoprivrednim zemljištem, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

• Tomislav Krznar, Lovstvo kao mehanizam zaštite okoliša, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice

bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Denis Leiner, Prilagodljivost ptica na urbane sredine, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Srećko Leiner, Razuman odnos lokalne zajednice prema prirodnim ekosustavima, sadašnjost su i budućnost prepoznatljivog načina života i održivog turizma – delta Neretve kao primjer, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Amir Muzur, Standardi u bioetici: motivi, efekti, limiti, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Sanja Ožić, Gospodarenje otpadom: od središnje uloge u kružnom gospodarstvu Europske unije do provedbe u jedinicama lokalne samouprave Republike Hrvatske, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Iva Rinčić, Arhitektura u službi života: grad kao inkubator bioetičkih standarda, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Hans-Martin Sass, Health and illness of the body politics, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Boštjan Surina, Željka Modrić Surina, Rijetke biljke – njihove osobitosti i razlozi ugroženosti, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Gordana Šimunković, Zdravlje i radni okoliš, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Vanja Vasiljev Marchesi, Tomislav Rukavina, Lovorka Bilajac, Zdravlje u zajednici, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Valerije Vrčec, GMO u svjetlu enciklike o brizi za zajednički dom Laudato si', Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Damir Žubčić, Čovjek i kućni ljubimci – može li biti bolje?, Europska bioetika na djelu EuroBioAct: Radionice bioetičkih standarda, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 10. - 11. 6. 2016., Rijeka.

- Iva Rinčić, Amir Muzur, Engendering bioethics: framework, scope, and limitations within the bioethical-standards approach. 5th Engendering International Conference: Engendering Habitat III. Facing the Global Challenges in Cities, Climate Change and Transport, 5.-6.10.2016, Madrid.

- Robert Doričić, Smjernice na putu k stvaranju bioetičkih standarda – primjeri dobre prakse Peti međunarodni bioetički simpozij, 21. - 22. 10. 2016., Sarajevo.

- Amir Muzur, Iva Rinčić, Ćeif kao bioetičko pitanje. Peti međunarodni bioetički simpozij, 21. - 22. 10. 2016., Sarajevo.

2015

- Željko Kaluđerović, Anaksimеново razumijevanje života/Anaximenes' understanding of life, 14. lošinski dani bioetike, 17. - 20. 5. 2015., Mali Lošinj.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Bioetika: znanost ili religija/Bioethics: science or religion, 14. lošinski dani bioetike, 17. - 20. 5. 2015., Mali Lošinj.
- Iva Rinčić, Amir Muzur, Robert Doričić, Bioetika je (vrlo) privatna stvar/Bioethics is a (very) private matter, 14. lošinski dani bioetike, 17. - 20. 5. 2015., Mali Lošinj.
- Robert Doričić, European Bioethics in Action: project presentation, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Nada Gosić, (Bio)ethics curriculum for postgraduate education of physicians—theoretical and practical possibilities for standardization, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Željko Kaluđerović, Do plants have consciousness?, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Amir Muzur, Iva Rinčić, Practical aspects of bioethics: some European and American views, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Iva Rinčić, Amir Muzur, In search of (lost) connection: organic architecture and bioethics The case of Frank Lloyd Wright (1867-1959), EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Hans Martin Sass, Serve, don't preach! Do deed, don't talk! – Asian traditions and perspectives, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.
- Valerije Vrčak, Precautionary principle and GMO, EuroBioAct International Conference Declaring war on declarations: various bioethical theories respond to modern practical challenges, Medicinski fakultet u Rijeci, 12. - 13. 6. 2015., Rijeka.

Project partners

Town of Bakar

Municipality of Kršan

Town of Mali Lošinj

Institutions

Faculty of Medicine of the University of Rijeka

Faculty of Health Studies of the University of Rijeka

UNESCO Chair on Social Sciences and Medical Humanities, University of Rijeka, Croatia

Fritz Jahr Documentation and Research Centre for European Bioethics of the University of Rijeka

Science Centre of Excellence for Integrative Bioethics of the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb

Acknowledgements

Teaching Institute of Public Health of Primorje-Gorski Kotar County

State Administration Office in Primorje-Gorski Kotar County – General

Administration Department

State Administration Office in Primorje-Gorski Kotar County – Bakar Office

State Administration Office in Primorje-Gorski Kotar County – Mali Lošinj Office

Town of Bakar Tourist Board

Municipality of Kršan Tourist Board

Jadranka d.d., Mali Lošinj

medri

ISBN: 978-953-7957-62-9